

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

15 февруари 2017 година¹

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по граждански дела — Компетентност във връзка с родителската отговорност — Регламент (ЕО) № 2201/2003 — Членове 8 15 — Компетентност във връзка със задължения за издръжка — Регламент (ЕО) № 4/2009 — Член 3, буква г) — Противоположни решения, постановени от съдилища на различни държави членки — Дете с обичайно местопребиваване в държавата членка по местопребиваване на майка му — Компетентност на съдилищата на държавата членка по местопребиваване на бащата да изменят решение, което е придобило сила на пресъдено нещо и което те са постановили по-рано във връзка с местопребиваването на детето, задълженията за издръжка и упражняването на правото на лични отношения — Липса“

По дело C-499/15

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд, Вилнюс, Литва) с акт от 16 септември 2015 г., постъпил в Съда на 22 септември 2015 г., в рамките на производство по дело

W,

V

срещу

X,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: R. Silva de Lapuerta, председател на състава, E. Regan, J.-C. Bonichot, Ал. Арабаджиев и С. G. Fernlund (докладчик), съдии,

генерален адвокат: Y. Bot,

секретар: M. Aleksejev, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 16 ноември 2016 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за W и V, от P. Markevičius,

— за X, от R. de Falco, advokatas,

¹ — Език на производството: литовски.

— за литовското правителство, от D. Kriauciūnas и J. Nasutavičienė, в качеството на представители,

— за Европейската комисия, от M. Wilderspin и A. Steiblytė, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 1 декември 2016 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с които се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000 (ОВ L 338, 2003 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 183).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между, от една страна, W и V (наричано по-нататък „детето V“) и от друга страна, X във връзка с родителска отговорност и задължения за издръжка.

Правна уредба

Регламент № 2201/2003

- 3 Съображение 12 от Регламент № 2201/2003 гласи следното:

„[Правилата] за определяне на компетентността по делата за родителската отговорност, [установени с настоящия регламент], са оформени в светлината на [висшия] интерес на детето и особено на критерия на близостта. Това означава, че компетентността на първо място трябва да [имат съдилищата на] държавата членка [по] обичайното пребиваване на детето, освен в няко[и] случаи на промяна на пребиваването на детето [или] по силата на споразумения между носителите на родителската отговорност“.

- 4 Член 2, озаглавен „Определения“, от същия регламент гласи:

„За целите на настоящия регламент:

[...]

7. терминът „родителска отговорност“ означава всички права и задължения, отнасящи се до [личността] или имуществото на детето, които са предоставени на физическо или юридическо лице по силата на [съдебно] решение, на закона или по силата на споразумение, [пораждащо правни последици]. Терминът включва правото на упражняване на родителски права и правото на лични отношения с детето;

[...]“.

- 5 В член 8, озаглавен „Обща компетентност“, от посочения регламент се предвижда следното:
- „1. Съдилищата на държава членка са компетентни по делата, свързани с родителската отговорност за детето, ако детето има обичайно местопребиваване в тази държава членка по времето, когато съдът е сезиран.
2. Параграф 1 се прилага при спазването на условията на членове 9, 10 и 12“.
- 6 В параграфи 1 и 2 от член 12, озаглавен „Пророгация на компетентност“, от същия регламент се посочва следното:
- „1. Съдилищата на държавите членки, които са компетентни по силата на член 3 по молбите за развод, законна раздяла и унищожаване на брака са компетентни по всички въпроси, които се отнасят до родителската отговорност, свързани с тази молба, когато:
- [...]
- б) компетентността на съдилищата е била изрично или по друг недвусмислен начин приета от съпрузите или от носителите на родителска отговорност, към момента на сезирането на съд, и е във висш интерес на детето.
2. Компетентността по параграф 1 се прекратява когато:
- а) решението, с което се допуска или отхвърля молбата за развод, законна раздяла или унищожаване на брака, влезе в сила;
- б) в случаите, когато производството по отношение на родителската отговорност е все още висящо към датата по смисъла на буква а), решението по това производство е станало окончателно;
- в) производствата по смисъла на букви а) и б) са приключили по друга причина“.
- 7 Член 14, озаглавен „Субсидиарна компетентност“, от Регламент № 2201/2003 гласи:
- „Когато никой съд на държава членка не е компетентен, съгласно членове 8 — 13, компетентността се определя във всяка държава членка, съобразно нейното законодателство“.

Регламент (ЕО) № 4/2009

- 8 В член 3, озаглавен „Общи разпоредби“, от Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка (ОВ L 7, 2009 г., стр. 1) се предвижда следното:
- „Компетентни по искове за задължения за издръжка в държавите членки са:
- а) съдът по обичайно местопребиваване на ответника, или
- б) съдът по обичайно местопребиваване на възискателя, или
- в) съдът, който по силата на закона на съда е компетентен да разглежда иск за гражданското състояние на лицата, когато искът за издръжка [е акцесорен спрямо] този иск, освен ако компетентността не се основава единствено на гражданството на едната от страните, или

г) съдът, който по силата на закона на съда е компетентен да разглежда иск за родителска отговорност, когато искането за издръжка [е акцесорно спрямо] този иск, освен ако тази компетентност не се основава единствено на гражданството на едната от страните“.

Фактите по спора в главното производство и преюдициалният въпрос

- 9 W, литовски гражданин, и X, нидерландска и аржентинска гражданка, сключват брак на 9 декември 2003 г. в Съединените щати. Те съответно са бащата и майката на детето V, родено на 20 април 2006 г. в Нидерландия. То има литовско и италианско гражданство. Детето V никога не е пребивавало в Литва, нито я е посещавало.
- 10 W, X и детето V живеят в Нидерландия от 2004 г. до 2006 г. След кратко пребиваване в Италия, през 2007 г. се установяват в Канада. W и X са разделени от декември 2010 г.
- 11 През юли 2011 г. X се установява с детето V в Италия, като впоследствие, през ноември 2011 г., заедно с него отива в Нидерландия, където е обичайното им местопребиваване.
- 12 Що се отнася до W, неговото обичайно местопребиваване е Литва.
- 13 X подава молба за развод до канадски съд. От май 2011 г. нататък този съд постановява няколко решения, включително решение от 17 април 2012 г. за прекратяване на брака между съпрузите W и X и за възлагане на X на самостоятелното упражняване на родителските права по отношение на детето V.
- 14 Същевременно нито литовските съдилища, нито нидерландските съдилища, които са сезирани впоследствие, признават решенията на канадския съд.

Решенията на литовските съдилища преди завеждането на делото в главното производство

- 15 На 18 април 2011 г. W иска от Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas (Районен съд, Първи район, Вилнюс, Литва) да постанови прекратяване на брака по вина на X и местопребиваване на детето V да бъде определено при W.
- 16 По искане на W, с определение за привременни мерки от 28 април 2011 г. Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas (Районен съд, Първи район, Вилнюс) определя местопребиваването на детето V при W, докато трае производството.
- 17 Въз основа на това решение, на 3 юли 2012 г. в рамките на иск във връзка с отвлечане на дете W иска от Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд, Вилнюс) да бъде разпоредено връщането на детето V. Това искане е отхвърлено.
- 18 Впоследствие определението за привременни мерки от 28 април 2011 г. е отменено с подлежащо на незабавно изпълнение решение на Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд, Вилнюс). Последното решение е потвърдено от въззивната инстанция. W подава касационна жалба, но тя е обявена за недопустима.
- 19 С решение от 8 октомври 2013 г. Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд, Вилнюс) прекратява брака между W и X. Този съд освен това определя местопребиваването на детето V при X, както и условията за упражняване от W на право на лични отношения и размера на задълженията за издръжка на W към детето V.

- 20 Това решение е потвърдено с решение от 30 май 2014 г. на Vilniaus apygardos teismas (Окръжен съд, Вилнюс, Литва). С определение от 8 септември 2014 г. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Върховен съд, Литва) обявява подадената от W касационна жалба за недопустима.

Решенията на нидерландските съдилища преди завеждането на делото в главното производство

- 21 С решение от 29 януари 2014 г. Rechtbank Overijssel (Районен съд, Оверейсел, Нидерландия) определя задълженията за издръжка на W към X в размер на 4 323 EUR на месец, като сумата е дължима от 18 май 2012 г., и към детето V в размер на 567 EUR на месец за периода от 27 юни до 1 ноември 2011 г. и в размер на 790 EUR на месец, считано от 2 ноември 2011 г., които суми подлежат на ежегодно преразглеждане, като първото преразглеждане е трябвало да се извърши към 1 януари 2013 г.
- 22 С решение от 22 август 2014 г. този съд възлага на X самостоятелното упражняване на родителските права по отношение на детето V.
- 23 Същият съд посочва, че по нидерландското право самостоятелното упражняване на родителските права по отношение на дете може да бъде предоставено на единия от родителите му, когато съществува неприемлив риск детето да страда поради разногласията на родителите, доколкото в близко бъдеще е малко вероятно положението да се подобри съществено, или когато поради други причини е необходима промяна на условията за упражняване на родителските права в интерес на детето.

Признаване и изпълнение на постановените решения

- 24 С решение от 31 октомври 2014 г. Rechtbank Overijssel (Районен съд, Оверейсел) отказва да признае и да допусне изпълнението в Нидерландия на решението от 8 октомври 2013 г. на Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд, Вилнюс) в частта му относно прекратяването на брака между съпрузите по взаимна вина, определянето на обичайното местопребиваване на детето V при неговата майка, задълженията за издръжка на W към детето V, както и относно разпределянето на съдебните разноски. Той признава и допуска изпълнението в Нидерландия на разпоредбите от посоченото решение относно правото на лични отношения на бащата.
- 25 След като е сезиран от W, с решение от 2 февруари 2015 г. Lietuvos apeliacinis teismas (Апелативен съд, Литва) отказва да допусне изпълнението на решението от 29 януари 2014 г. на Rechtbank Overijssel (Районен съд, Оверейсел), с което се определят задълженията за издръжка на W към X и детето V, отказва да признае и да допусне изпълнението на решението на този съд от 22 август 2014 г., с което на X се възлага самостоятелното упражняване на родителските права по отношение на детето V, и прекратява производството относно отказа за признаване в Литва на решението на посочения съд от 31 октомври 2014 г.

Производството пред запитващата юрисдикция и преюдициалният въпрос

- 26 На 28 август 2014 г. W сезира Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд, Вилнюс) с искания за промяна на определените с решението му от 8 октомври 2013 г. местопребиваване на детето V, размер на задълженията за издръжка и условия за упражняване на правото на лични отношения.
- 27 С решение от 25 септември 2014 г. този съд обявява исканията за недопустими, тъй като W не посочвал настъпили промени на обстоятелства след постановяването на решението от 8 октомври 2013 г.

- 28 W обжалва решението на Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд, Вилнюс) от 25 септември 2014 г. пред Vilniaus apygardos teismas (Окръжен съд, Вилнюс), който с решение от 16 декември 2014 г. отменя частично обжалваното решение и връща делото за ново разглеждане на първия съд.
- 29 С решение от 23 декември 2014 г. Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд, Вилнюс) приема, че не е компетентен да се произнесе по исканията на W, тъй като правилата относно компетентността по Регламент № 2201/2003 трябвало да се ползват с предимство пред разпоредбите от литовския граждански процесуален кодекс. Според същия съд, освен в някои случаи на промяна на местопребиваването на детето или на сключено споразумение между носителите на родителската отговорност, по такива искания трябва да се произнасят съдилищата на държавата членка, в която е обичайното местопребиваване на детето и която в разглеждания случай е Кралство Нидерландия. Същият съд уведомява W, че може да се обърне към компетентния съд в Нидерландия.
- 30 На 31 март 2015 г. Vilniaus apygardos teismas (Окръжен съд, Вилнюс) се произнася по жалбата на W срещу решението на Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд, Вилнюс) от 23 декември 2014 г., като отменя обжалваното решение и връща делото на последния съд за ново произнасяне по допустимостта на исканията на W. Според Vilniaus apygardos teismas (Окръжен съд, Вилнюс), Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд, Вилнюс) неправилно приема, че не е компетентен да се произнесе по исканията, макар с тях да се целяло изменение на решението му от 8 октомври 2013 г., което придобило сила на пресъдено нещо и се отнасяло за местопребиваването на детето V, условията за упражняване на правото на лични отношения и задълженията за издръжка. Такова изменение можело да се постигне единствено с друго съдебно решение, придобило сила на пресъдено нещо. Впрочем, тъй като в разглеждания случай нидерландските съдилища отказвали да признаят решението от 8 октомври 2013 г., за W било невъзможно да сезира нидерландските съдилища с искането си за изменение на посочените в това решение права и задължения.
- 31 При това положение Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд, Вилнюс) решава да спре производството и да отправи към Съда следния въпрос:

„Въз основа на членове 8—14 от Регламент № 2201/2003 коя държава членка (Република Литва или Кралство Нидерландия) е компетентна да се произнесе по дело относно промяна на пребиваването, на размера на издръжката на детето и на действащия режим на лични отношения с малолетното дете V, чието обичайно пребиваване е в Кралство Нидерландия?“.

По искането за възобновяване на устната фаза на производството

- 32 На основание член 83 от Процедурния правилник на Съда на 20 декември 2016 г. W подава искане за възобновяване на устната фаза на производството и за отправяне от Съда на преюдициален въпрос до Европейския съд по правата на човека.
- 33 На първо място, що се отнася до искането за отправяне на преюдициален въпрос до Европейския съд по правата на човека, трябва да се подчертае, че нито член 83 от Процедурния правилник на Съда, нито някоя друга разпоредба от същия правилник оправомощават Съда да извърши това.
- 34 На второ място, що се отнася до искането за възобновяване на устната фаза на производството, W излага факт, който според него е нов и не е обсъждан пред Съда, а именно че в решение от 20 май 2016 г. Rechtbank Overijssel (Районен съд, Оверейсел) приема, че нидерландските съдилища не могат да се произнесат по изменението на решението на Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд, Вилнюс) от 8 октомври 2013 г., и решава да не признае и да не допусне

изпълнението на това решение в частта му относно правото на лични отношения. W също така твърди, че описанието на фактите в заключението на генералния адвокат не отговаря на действителността.

- 35 В това отношение съгласно постоянната съдебна практика Съдът може служебно или по предложение на генералния адвокат, както и по искане на страните, да разпoredи възобновяване на устната фаза на производството в съответствие с член 83 от своя процедурен правилник, ако счита, че делото не е напълно изяснено или че трябва да се реши въз основа на довод, който не е бил обсъден от страните (решение от 15 септември 2011 г., Accor, C-310/09, EU:C:2011:581, т. 19 и цитираната съдебна практика). За сметка на това в Статута на Съда на Европейския съюз и в Процедурния правилник не се предвижда възможност страните да представят становища в отговор на заключението на генералния адвокат (решение от 16 декември 2010 г., Stichting Natuur en Milieu и др., C-266/09, EU:C:2010:779, т. 28 и цитираната съдебна практика).
- 36 Що се отнася до твърдението на W, че фактът е нов, достатъчно е да се отбележи, че решението от 20 май 2016 г. на Rechtbank Overijssel (Районен съд, Оверейсел) не е нов факт, тъй като аналогично на постановеното от същия съд решение от 31 октомври 2014 г. с него по същество се отказва признаването на решението от 8 октомври 2013 г.
- 37 Що се отнася до становището на W във връзка със съображенията в заключението на генералния адвокат по настоящото дело, трябва да се отбележи, че с това становище се цели оспорване на въпросното заключение. От цитираната в точка 35 от настоящото решение съдебна практика обаче следва, че в уреждащите производството пред Съда разпоредби не се предвижда възможност за подаване на такова становище.
- 38 При това положение, след като изслуша генералния адвокат, Съдът счита, че в разглеждания случай разполага с цялата необходима информация, за да отговори на поставените от запитващата юрисдикция въпроси, и че всички доводи, необходими за решаване на разглежданото дело, са били обсъдени от заинтересованите субекти по член 23 от Статута на Съда на Европейския съюз.
- 39 Поради това искането за възобновяване на устната фаза на производството следва да бъде отхвърлено.

По преюдициалния въпрос

- 40 Най-напред трябва да се отхвърлят твърденията на W и на Европейската комисия, с които те поставят под въпрос компетентността на Съда. В писмените си становища W и Комисията твърдят, че запитващата юрисдикция иска от Съда да определи поименно държавата членка, чиито съдилища са компетентни да се произнесат по спора в главното производство. Това обаче трябвало да се извърши от запитващата юрисдикция, тъй като Съдът бил компетентен единствено да тълкува разпоредбите от правото на Съюза, а не да се произнася по същество по въпросите, разглеждани от националните юрисдикции.
- 41 В това отношение в рамките на производството по член 267 ДФЕС Съдът безспорно е оправомощен единствено да се произнася по тълкуването или валидността на дадена разпоредба от правото на Съюза (решение от 10 ноември 2011 г., X и X BV, C-319/10 и C-320/10, непубликувано, EU:C:2011:720, т. 29). Запитващата юрисдикция следва да разреши спора, с който е сезирана, вземайки предвид отговора на Съда (решение от 4 февруари 2010 г., Genc, C-14/09, EU:C:2010:57, т. 31).

- 42 Същевременно в разглеждания случай от акта за преюдициално запитване ясно се вижда, че запитващата юрисдикция иска да се установи как трябва да се тълкува Регламент № 2201/2003, за да се определи компетентният съд.
- 43 Поради това само по себе си споменаването в текста на преюдициален въпрос на държавите членки, чиито съдилища е възможно да са компетентни, което при това е направено единствено в скоби, не може да лиши Съда от компетентност да отговори на поставения въпрос.
- 44 На второ място, трябва да се отбележи, че запитващата юрисдикция поставя въпроса си само с оглед на Регламент № 2201/2003, макар от въпроса и от акта за преюдициално запитване да е видно, че делото в главното производство засяга не само родителската отговорност, но и задълженията за издръжка, които не попадат в обхвата на този регламент.
- 45 В това отношение обстоятелството, че от формална гледна точка национална юрисдикция е формулирала преюдициалното си запитване чрез позоваване на определени разпоредби на правото на Съюза, не е пречка Съдът да ѝ предостави всички тълкувателни елементи, които могат да бъдат полезни за решаване на разглежданото от нея дело, независимо дали тя ги е засегнала в текста на въпросите си (вж. по-специално решение от 29 септември 2016 г., *Essent Belgium*, C-492/14, EU:C:2016:732, т. 43).
- 46 Ето защо поставеният въпрос следва да бъде преформулиран, като се вземат предвид относимите разпоредби от Регламент № 4/2009.
- 47 Трябва съответно да се приеме, че с въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 8 от Регламент № 2201/2003 и член 3 от Регламент № 4/2009 трябва да се тълкуват в смисъл, че съдилищата на държавата членка, постановили решение, което е придобило сила на пресъдено нещо и се отнася до родителската отговорност за ненавършило пълнолетие дете и до задълженията за издръжката му, са компетентни да се произнесат и по искане за изменение на съдържащите се в това решение разпоредби, макар обичайното местопребиваване на детето да се намира на територията на друга държава членка.
- 48 При отговора на този въпрос най-напред трябва да се направи уточнението, че съгласно член 3, буква г) от Регламент № 4/2009 компетентни да се произнесат по задължения за издръжка в държавите членки са съдилищата, които по силата на Регламент № 2201/2003 са компетентни да разгледат иск за родителска отговорност, когато искането за издръжка е акцесорно спрямо този иск.
- 49 След това трябва да се припомни установеният с Регламент № 2201/2003 механизъм и преследваните от него цели.
- 50 Регламент № 2201/2003 е основан на сътрудничеството и взаимното доверие между съдилищата (решение от 9 ноември 2010 г., *Purrucker*, C-296/10, EU:C:2010:665, т. 81), които два елемента трябва да доведат до взаимното признаване на съдебните решения, представляващо крайъгълен камък за създаването на действително пространство на правосъдие (решение от 15 юли 2010 г., *Purrucker*, C-256/09, EU:C:2010:437, т. 70).
- 51 Съгласно съображение 12 от Регламент № 2201/2003 той е бил създаден, за да се съобрази висшият интерес на детето, и за тази цел в него е предпочетен критерият на близостта. Всъщност законодателят е преценил, че съдът, който е географски най-близо до обичайно местопребиваване на детето, е в най-добро положение да прецени какви мерки трябва да се вземат в интерес на детето. (решение от 15 юли 2010 г., *Purrucker*, C-256/09, EU:C:2010:437, т. 91). Следователно по силата на това съображение на първо място компетентни трябва да

бъдат именно съдилищата на държавата членка, в която е обичайно местопребиваване на детето, освен в някои случаи на промяна на местопребиваването на детето или на сключено споразумение между носителите на родителската отговорност.

- 52 В член 8 от Регламент № 2201/2003 тази цел намира израз във въвеждането на обща компетентност в полза на съдилищата на държавата членка, в която е обичайното местопребиваване на детето.
- 53 Съгласно параграф 1 от същия член 8 компетентността на съответния съд трябва да се определи „по времето, когато съдът е сезиран“, тоест към момента на подаване на исковата молба в съда, както следва от член 16 от посочения регламент (вж. в този смисъл решение от 1 октомври 2014 г., Е., С-436/13, EU:C:2014:2246, т. 38).
- 54 Освен това, както посочва генералният адвокат в точка 45 от своето заключение, като се позовава на точка 40 от решение от 1 октомври 2014 г., Е. (С-436/13, EU:C:2014:2246), компетентността трябва да се проверява и определя във всеки конкретен случай на сезиране на даден съд, което предполага, че компетентността не се запазва след приключване на производството.
- 55 В член 9 от Регламент № 2201/2003 се въвежда дерогация от член 8 от същия регламент при местене на детето и при определени условия, като се предвижда запазване на компетентността на съдилищата в държавата членка по предишното обичайно местопребиваване на детето, а в член 12, параграф 1 от посочения регламент, при определени условия и при сключено споразумение между носителите на родителската отговорност, се предвижда пророгация на компетентността на съда, който е компетентен да се произнесе по молба за развод, законна раздяла и унищожаване на брака на съпрузите и който не е този на държавата членка по обичайно местопребиваване на детето.
- 56 В Регламент № 2201/2003 освен това се предвиждат специални правила, приложими при отвлечане или неправомерно задържане на дете (членове 10 и 11): когато обичайното местопребиваване на намиращото се в държава членка дете не може да бъде установено и компетентността не може да се определи въз основа на член 12 от този регламент (член 13); когато никой съд на държава членка не е компетентен съгласно членове 8—13 (член 14); или пък, по изключение и при определени условия, когато компетентният съд препраща делото на съд в друга държава членка, който счита за по-подходящ за разглеждането на делото (член 15).
- 57 Преюдициалният въпрос трябва да се разгледа именно с оглед на тези съображения.
- 58 Съгласно акта за преюдициално запитване, с подадения от него иск W цели изменение на разпоредбите от решението от 8 октомври 2013 г. на Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд, Вилнюс), което е придобило сила на пресъдено нещо и се отнася до родителската отговорност за детето V и до задълженията за издръжката му. В това отношение запитващата юрисдикция уточнява, че въпросното решение е потвърдено с решение на Vilniaus apygardos teismas (Окръжен съд, Вилнюс) от 30 май 2014 г. и че подадената от W жалба срещу последното решение е отхвърлена от Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Върховен съд, Литва) с решение от 8 септември 2014 г.
- 59 При това положение подаването на 28 август 2014 г. на искането за изменение на разпоредбите, съдържащи се в решението от 8 октомври 2013 г., трябва да се счита за отправна точка за започването на ново производство. От това следва, че сезираният съд — а именно, в разглеждания случай, Vilniaus miesto apylinkės teismas (Районен съд, Вилнюс) — трябва да определи компетентния съд, като вземе предвид, на първо място, обичайното местопребиваване на детето V към момента на сезирането, в съответствие с член 8, параграф 1 от Регламент № 2201/2003.

- 60 В своето решение от 22 декември 2010 г., *Mercredi* (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, т. 46), потвърдено от постоянната съдебна практика (вж. по-специално решение от 9 октомври 2014 г., *C*, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, т. 50), Съдът приема, че смисълът и обхватът на понятието „обичайно местопребиваване“ трябва да се определят с оглед на висшия интерес на детето, и по-специално на критерия на близостта. С това понятие се означава мястото, което отразява определена интеграция на детето в социална и семейна среда. Това място следва да се определи от националната юрисдикция, като се държи сметка за съвкупността от специфичните за всеки конкретен случай фактически обстоятелства. Релевантни по-специално са условията и причините за престоя на детето на територията на държавата членка, както и неговото гражданство. Освен физическото присъствие на детето в държава членка, което присъствие следва да се вземе предвид, други фактори трябва да показват, че това присъствие по никакъв начин няма временен или случаен характер (вж. в този смисъл решение от 22 декември 2010 г., *Mercredi*, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, т. 47—49).
- 61 Определянето на обичайното местопребиваване на дете в дадена държава членка съответно налага детето поне физически да се намира в тази държава членка.
- 62 Впрочем по делото в главното производство е безспорно, че детето V никога не е посещавало Литва.
- 63 При това положение само по себе си обстоятелството, че едно от гражданствата на детето V е това на посочената държава членка, не е достатъчно, за да се приеме, че обичайното местопребиваване на това дете е в нея по смисъла на Регламент № 2201/2003.
- 64 От друга страна обаче, въз основа на физическото присъствие на детето V в друга държава членка, в случая Кралство Нидерландия, заедно с един от родителите му в продължение на няколко години в съответствие с решение, придобило сила на пресъдено нещо — а именно решението на *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Районен съд, Вилнюс) от 8 октомври 2013 г. — може да се установи, че детето V пребивава в тази държава обичайно, и на съдилищата на тази държава членка да се осигури компетентност за произнасяне по искове във връзка с родителската отговорност за това дете и задълженията за издръжката му. До различно разрешение може да се достигне единствено при наличие на факти, водещи до дерогация от правилото за обща компетентност по обичайното местопребиваване.
- 65 Същевременно от материалите по разглежданото от Съда дело по никакъв начин не следва, че такива факти са налице. По-специално не е видно детето V да се е местило от Литва в Нидерландия преди сезирането на *Vilniaus miesto apylinkės teismas* (Районен съд, Вилнюс), нито пък да е имало споразумение между носителите на родителската отговорност относно компетентността на литовските съдилища. Освен това запитващата юрисдикция никъде не споменава за отвлечане или за неправомерно задържане на детето V, а освен това не е видно литовските съдилища да са били определяни от нидерландските съдилища като по-подходящи за разглеждане на делото в главното производство.
- 66 Следователно в случай като разглеждания в главното производство компетентни по отношение на родителската отговорност са именно съдилищата на държавата членка по обичайното местопребиваване на детето. В случай посочените от запитващата юрисдикция съдилища съответно са нидерландските съдилища.
- 67 Ето защо тези съдилища следва да се произнасят по искания, като направените от W, за изменение на местопребиваване на детето, размера на задълженията за издръжка и условията за упражняване на правото на лични отношения от съответния родител.

- 68 Трябва да се подчертае, както отбелязва генералният адвокат в точки 43—49 от заключението си, че произнеслите се по развода съдилища, в случая литовските съдилища, в дело като разглежданото в главното производство не се ползват от пророгация на компетентност. Макар компетентността на тези съдилища да е била изрично или по друг недвусмислен начин приета от X в съответствие с член 12, параграф 1, буква б) от Регламент № 2201/2003, тази компетентност при всички положения е била прекратена от момента, в който решението, с което се уважава молбата за развод и съдът се произнася по родителската отговорност, е придобило сила на пресъдено нещо, в съответствие с член 12, параграф 2, букви а) и б) от този регламент.
- 69 Обстоятелството, че решението, което е придобило сила на пресъдено нещо и на което се позовава съответният родител, за да направи искането си за изменение, не е признато изцяло или частично от съдилищата на държавата членка по обичайно местопребиваване на детето — независимо дали непризнаването е основателно — не е пречка пред възможността тези съдилища да се окажат компетентни да се произнесат по това искане, щом като по него се образува ново производство.
- 70 Въз основа на гореизложените съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 8 от Регламент № 2201/2003 и член 3 от Регламент № 4/2009 трябва да се тълкуват в смисъл, че в случай като разглеждания в главното производство съдилищата на държавата членка, постановили решение, което е придобило сила на пресъдено нещо и се отнася до родителската отговорност за ненавършило пълнолетие дете и до задълженията за издръжката му, вече не са компетентни да се произнесат по искане за изменение на съдържащите се в това решение разпоредби, ако обичайното местопребиваване на детето се намира на територията на друга държава членка. Компетентни да се произнесат по такова искане са съдилищата на последната държава членка.

По съдебните разноски

- 71 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Член 8 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, и член 3 от Регламент (ЕО) № 4/2009 на Съвета от 18 декември 2008 година относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка, трябва да се тълкуват в смисъл, че в случай като разглеждания в главното производство съдилищата на държавата членка, постановили решение, което е придобило сила на пресъдено нещо и се отнася до родителската отговорност за ненавършило пълнолетие дете и до задълженията за издръжката му, вече не са компетентни да се произнесат по искане за изменение на съдържащите се в това решение разпоредби, ако обичайното местопребиваване на детето се намира на територията на друга държава членка. Компетентни да се произнесат по такова искане са съдилищата на последната държава членка.

Подписи